A TANTÁRGY ADATLAPJA

Környezetfizika

Akadémiai tanév 2026-2027

1. A képzési program adatai

1.1 Felsőoktatási intézmény	„Babes-Bolyai” Tudományegyetem
1.2 Kar	Biológia és Geológia
1.3 Intézet	Magyar Biológiai és Ökológiai Intézet
1.4 Szakterület	Ökológia
1.5 Képzési szint	Alapképzés
1.6 Szak / Képesítés	Ökológia és természetvédelem

2. A tantárgy adatai

2.1 A tantárgy neve			Környezetfizika				
2.2 Az előadásért felelős tanár neve			dr. Begy Róbert-Csaba				
2.3 A szemináriumért felelős tanár neve			dr. Begy Róbert-Csaba				
2.4 Tanulmányi év	1	2.5 Félév	2	2.6. Értékelés módja	Vizsga	2.7 Tantárgy típusa	Kötelező

3. Teljes becsült idő (az oktatási tevékenység féléves óraszáma)

3.1 Heti óraszám	4	melyből: 3.2 előadás	2	3.3 szeminárium/labor	2
3.4 Tantervben szereplő össz-óraszám	56	melyből: 3.5 előadás	28	3.6 szeminárium/labor	28
A tanulmányi idő elosztása:					óra
A tankönyv, a jegyzet, a szakirodalom vagy saját jegyzetek tanulmányozása					20
Könyvtárban, elektronikus adatbázisokban vagy terepen való további tájékozódás					15
Szemináriumok / laborok, házi feladatok, portofóliók, referátumok, esszék kidolgozása					15
Egyéni készségfejlesztés (tutorálás)					3
Vizsgák					2
Más tevékenységek: Laboratóriumi gyakorlatok beüzemelése és kalibrációja					0
3.7 Egyéni munka össz-óraszáma	**50**				
3.8 A félév össz-óraszáma	**111**				
3.9 Kreditszám	**5**				

4. Előfeltételek (ha vannak)

4.1 Tantervi	• Középiskolási fizika parciális ismerete
4.2 Kompetenciabeli	• Racionális gondolkodás

5. Feltételek (ha vannak)

5.1 Az előadás lebonyolításának feltételei	• Videóvetitő • Grafikonok, ábrák • Didaktikai semléltető eszközök
5.2 A szeminárium / labor lebonyolításának feltételei	• Felszerelt laboratórium

	• A laboratóriumi gyakorlat során szükség van *zsebszámológépre* és egy A4es ív *milliméteres papírra*, amit a diáknak kell beszereznie. Ezen kívül egy vékony (48 lapos) *sima lapú füzetre*, amelybe a kísérleti jegyzőkönyvek készülnek.

6.1. A tanulmányi program elvégzése során megszerzett kompetenciák (a tantervből átvéve)

Szakmai kompetenciák	
Kompetencia kódja	**Kompetencia megnevezése**
CP1	**Környezetvédelmi adatok elemzése** (alapvető fontosságú a fizikai paraméterek, például a sugárzás, a zaj vagy a hőátadás értelmezéséhez).
CP2	**Környezeti mintavétel** (specifikus terepi fizikai mérések: fényintenzitás, folyadékok sebessége, radioaktivitás).
CP3	**Laboratóriumi kísérleti adatok elemzése** (a környezeti fizika kurzus magja gyakorlati kísérleteken keresztül).
CP9	**Interdiszciplináris kutatási tevékenységek végzése** (alkalmazott fizika a biológiában, geológiában és ökológiában).
CP10	**Tudományos kutatás végzése** (a tudományos módszer alkalmazása a fizikai hipotézisek érvényesítésére).
Transzverzális kompetenciák	
Kompetencia kódja	**Kompetencia megnevezése**
CT1	**Információk, ötletek és koncepciók feldolgozása** (a természeti jelenségek matematikai modellekbe való absztrahálásának képessége).
CT2	**Digitális eszközök és alkalmazások használata** (digitális érzékelők és fizikai adatfeldolgozó szoftverek használata).

6.2. A tanulmányi program specifikus tanulási eredményei (a tantervből átvéve)

A tantárgy által megcélzott tanulási eredmények		
Kompetencia kódja	**Tudás és megértés**	**Specifikus akadémiai készségek**
CP1, CT1	**A környezetre alkalmazott fizika alapvető törvényeinek elsajátítása** (termodinamika, optika vagy magfizika).	**Összetett fizikai jelenségek értelmezése** és ezek összefüggésbe hozása az ökoszisztémák egyensúlyi állapotával.
CP2, CP3	**A környezeti tényezők minőségének meghatározására szolgáló specifikus mérőműszerek** használati módszertanának ismerete.	**Precíziós kísérleti meghatározások elvégzése** laboratóriumban és terepen, a biztonsági előírások betartásával.
CT2, CT3	**Az érzékelők és a legkorszerűbb adatgyűjtő rendszerek** működési módjának megértése.	**A kísérleti adatok numerikus modellezése** és csapatmunka a felmerülő technikai problémák megoldása érdekében.

7. A tantárgy specifikus tanulási eredményei

Tudás és megértés
A kritikus gondolkodás fejlesztése.
A problémamegoldó képesség fejlesztése.
A csapatmunkára való hajlandóság fejlesztése.
Specifikus akadémiai készségek
A szakmai ismeretek elsajátításának módja.
Általános fizikai ismeretek.

8. A tantárgy tartalma

8.1 Előadás	Didaktikai módszerek	Megjegyzések
1. A fizika matematikai alapjai	Előadás felfedeztetés, problematizálás, multimédiás vetítés	(Aritmetikai műveletek vektorokkal.) Függvények. Diagramok. Vonatkoztatási rendszer. Koordinátarendszerek.
2. Az anyagi pont kinematikája	Előadás felfedeztetés, problematizálás, multimédiás vetítés	Sebesség. Gyorsulás. Mozgástípusok – egyenesvonalú mozgás, körmozgás, szabadesés, ferde hajítás, harmonikus rezgőmozgás.
3. Az anyagi pont dinamikája	Előadás felfedeztetés, problematizálás, multimédiás vetítés	A tehetetlenség törvénye. Erő és tömeg. A dinamika alaptörvénye. A kölcsönhatás törvénye. Az erőhatások függetlenségének elve.
4. Tehetetlenség	Előadás felfedeztetés, problematizálás, multimédiás vetítés	Tehetetlenségi erő a v.r. egyenesvonalú mozgása esetén. Forgó v.r.ben fellépő tehetetlenségi erők. A Föld mint forgó v.r. Megmaradási törvények: Impulzus – impulzusmegmaradás törvénye. Impulzusnyomaték – impulzusnyomaték megmaradásának törvénye. Energia (mozgási, helyzeti) – energiamegmaradás törvénye. Teljesítmény. Hatásfok.
5. Az anyag szerkezete: Fluidumok sztatikája:	Előadás felfedeztetés, problematizálás, multimédiás vetítés	Halmazállapotok. Nyomás. Termikus mozgás. Az ideális gáz modellje. Hőmérsékleti skálák. Termodinamikai hőmérséklet. Az egyetemes gáztörvény. Hidrosztatikai alapfogalmak – hidrosztatikai nyomás, felhajtó erő. Felületi feszültség. A nedvesítés. Hajszálcsövesség
6. Fluidumok dinamikája, Termodinamika I	Előadás felfedeztetés, problematizálás, multimédiás vetítés	Hidroés aerodinamikai alapfogalmak – réteges áramlás, a Bernoulliegyenlet és alkalmazásai. Hőenergia. A hő mechanikai egyenértéke. Termodinamika 0. főtétele. A belső energia. A termodinamika I. főtétele. Fajhő. Halmazállapotváltozások – latens hő. Hőtágulás. Bimetálhőmérő
7. Termodinamika II:	Előadás felfedeztetés, problematizálás, multimédiás vetítés	Hőtranszport: hővezetés, konvekció, hősugárzás. A termodinamika II. főtétele. Hőerőgép hatásfoka. A Carnotféle ideális hőerőgép. Az entrópia és a rendezetlenség. A termodinamika III. Főtétele. Kalorimetria

8. Rezgések és hullámok	Előadás problematizálás, multimédiás vetítés	Harmonikus rezgések. Csillapodó rezgések. Kényszerrezgések és rezonancia. Hullámok. Állóhullámok. Interferencia. Diffrakció. Hanghullámok. Ultrahang. Dopplereffektus. Lökéshullám
9. Elektromosság	Előadás felfedeztetés, problematizálás, multimédiás vetítés	Az anyagok elektromos tulajdonságai. Elektromos töltés. Az elektroszkóp. Villámlás. Az elektrosztatikus erő. Az elektrosztatikus tér. Elektromos potenciál. Galvánelem. Feszültség. Áramerősség. Ellenállás. Ohm törvénye. Áramkörök. Soros és párhuzamos kapcsolás. Szupravezetés. Elektomos teljesítmény. Elektromos energia.
10. Elektromágnesség, Mágneses anyagok	Előadás problematizálás, multimédiás vetítés	Mágneses dipólus. Mágneses tér. Áram átjárta vezető mágneses tere. Elektromágnes. A föld mágneses tere. Elektromos töltések mozgása mágneses térben. Lenz törvénye. Transzformátorok. Generátorok, motorok. Elektromágneses hullámok. diamágnes, paramágnes, ferromágnes, ferrimágnes, antiferromágnes
11. Fénytani bevezető:	Előadás felfedeztetés, problematizálás, multimédiás vetítés	Fény,árnyék, félárnyék. Nap, Holdfogyatkozás. Fénykép. Fényvisszaverődés. Síktükrök. Többszörös visszverődés. Görbült tükrök. A fénysebesség. Szín. Szines leképezés. Fénytörés: Törésmutató. Kritikus szög. Prizma. Lencsék. Szemlencse. Távcsövek
12. A fény hullámtermészete:	Előadás multimédiás vetítés	Visszaverődés. Törés. Interferencia. Diffrakció. Síkpárhuzamos lemezek – vékonyrétegek. A fény polarizációja
13. Klasszikus atomfizika	Előadás multimédiás vetítés	Periodikus tulajdonságok. Atomi színképek (spektrumok). Katódsugárzás. Az elktron felfedezése. Atommmodellek: Thomson, Rutherford. Hőmérsékleti sugárzás. Fotoelektromos hatás. A Bohrféle atommodell. Az atomi színképek magyarázata. A periódusos rendszer. Xsugarak
14. Modern atomfizika	Előadás multimédiás vetítés	A Bohrmodell hiányosságai. De Broglie posztulátuma. Hullámrészecske

		kettősség. Valószínűség – orbitálok. A Pauliféle kizárási elv. Határozatlansági reláció. LASERek

Könyvészet

1. Szalay Béla: Fizika, Műszaki Kiadó, Budapest, 1989

2. Budó Ágoston: Kíserleti fizika I., Tankönyvkiadó, Budapest, 1978

3. Néda Árpád, JáraiSzabó Ferenc, Sárközi Zsuzsa, Deák Róbert: Laboratóriumi

jegyzet – Mechanika, Hőtan, Presa Universitara, Kolozsvár, 2006 (megtalálható a Fizika Kar könyvtárában)

8.2 Szeminárium / Labor	Didaktikai módszerek	Megjegyzések
1. Feladatok I	feladatmegoldás, egyéni munka	vektorok
2. feladatok II	feladatmegoldás, egyéni munka	Kinematika, sebesség gyorsulas szabadeses
3. feladatok III	feladatmegoldás, egyéni munka	Dinamika, munka, energia hatásfok
4. feladatok IV	feladatmegoldás, egyéni munka	Fluidumok statikája és dinamikája
5. feladatok V	feladatmegoldás, egyéni munka	Hőtranszport, hőerőgőpek, kalorimetria, hőtágulás
6. feladatok VI	feladatmegoldás, egyéni munka	Rezgések elektromosságtan és mágnesesség
7. feladatok VII	feladatmegoldás, egyéni munka	Optikai feladatok
8. Mérés és adatfeldolgozás általában.	kísérletek önálló elvégzése, az adatok önálló feldolgozása, jegyzőkönyv készítése.	Hibaszámítás, munkavédelem
9. Optikai eszközök tanulmanyozása	kísérletek önálló elvégzése, az adatok önálló feldolgozása, jegyzőkönyv készítése.	
10. Légnyomás mérése vizolszloppal	kísérletek önálló elvégzése, az adatok önálló feldolgozása, jegyzőkönyv készítése.	
11. Az oszcilloszkóp.	kísérletek önálló elvégzése, az adatok önálló feldolgozása, jegyzőkönyv készítése.	
12. Hőtágulási együttható mérése és egy rosszul kalibrált hőmérő etalonálása.	kísérletek önálló elvégzése, az adatok önálló feldolgozása, jegyzőkönyv készítése.	
13. A helyi gravitációs gyorsulás mérése fonálinga segítségével.	kísérletek önálló elvégzése, az adatok önálló feldolgozása, jegyzőkönyv készítése.	
14. Ellenörzés, pótlás	jegyzőkönyv kiértékelés.	

Könyvészet

1. Filep Emőd, Néda Árpád: Mechanika, Egyetemi jegyzet, Erdélyi Tankönyvtanács, Kolozsvár, 2000
2. Néda Árpád, Filep Emőd: Hőtan, Egyetemi jegyzet, Erdélyi Tankönyvtanács, Kolozsvár, 2000
3. Természettudományi kisenciklopédia, Gondolat, Budapest, 1987
4. L.D. Kirkpatrick, G.F. Wheeler: Physics AWorld Wiev, Saunders College Publishing, San Diego, 1998

9. Értékelés

Tevékenység típusa	10.1 Értékelési kritériumok	10.2 Értékelési módszerek	10.3 Aránya a végső jegyben

10.4 Előadás	Anyag félének elsajátítása	Kolokvium	20%
	Teljes kurzusanyag elsajátítása	Vizsga	70%
10.5 Szeminárium / Labor	Aktív résztvétel, feladatmegoldás		2%
	Laboratóriumi jegyzőkönyvek elkészítése	Kolokvium	8%

10.6 A teljesítmény minimumkövetelményei

- Környezetfizika kulzus (I-év második félév)
- Kurzuson a résztvétel fakultativ.
- Szemináriumi/laboratóriumi gyakorlaton való résztvétel kötelező. Megengedett hiányzások száma 33% -a a megtartott órák számából. Azok a diákok melyeknek több hiányzasuk van a megengedetnél, nem vehetnek részt a vizsgán.
- A plágium az összeállított dolgozat érvénytelenítését vonja maga után.
- Visszaélések a vizsgán: a vizsgárol való kizárást, 1-essel való pontozást és az egyetemről való eltanácsolást vonja maga után.
- Fellebezés benyújtása 24 órán belül lehetséges a vizsga befejeztét követően.

11. SDG ikonok (Fenntartható fejlődési célok/ Sustainable Development Goals)[1]

Kitöltés dátuma
31.03.2025

Előadás felelőse
.....

Szeminárium felelőse
.....

Az intézeti jóváhagyás dátuma
.....

Intézetigazgató
.....

[1] Csak azokat a ikonokat tartsa meg, amelyek az SDG-ikonoknak az egyetemi folyamatban történő alkalmazására vonatkozó eljárás szerint illeszkednek az adott tantárgyhoz, és törölje a többit, beleértve a fenntartható fejlődés általános ikonját is – amennyiben nem alkalmazható. Ha egyik ikon sem illik a tantárgyra, törölje az összest, és írja rá, hogy „*Nem alkalmazható*".